

Nr 867

Av herrar **Källenius** och **Kollberg**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 149, med förslag till lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.*

(Lika lydande med motion nr 721 i Första kammaren)

Allmän enighet torde kunna råda om att de statliga affärsverken i princip bör beredas möjlighet att bedriva sin verksamhet effektivt och affärsmässigt och att de från driftsynpunkt i princip varken bör ställas i bättre eller sämre läge än enskild företagsamhet. Såsom framgår av årets statsverksproposition (Bil. 2 p. 5 och 7) bör flera åtgärder kunna vidtagas för att härvidlag åstadkomma förbättringar. Liksom annan statlig verksamhet måste affärsverken likväl vara underkastade den här i landet hävdvunna och i grundlagen fastställda offentlighetsprincipen. Behovet av offentlig kontroll måste i själva verket anses framträda med särskild styrka på de områden inom den offentliga verksamheten, som rör stora ekonomiska värden. Inte minst torde i de fall då upphandling sker genom anbuds förfarande alla anbudsgivare ha berättigade anspråk på offentlighet, sedan upphandlingen är avslutad.

Det förhållandet att även affärsverken måste vara underkastade offentlighetsprincipen kan inte antagas vara till någon avsevärd nackdel för dem. Såsom utredningen om de statliga företagsformerna framhållit är det omöjligt att säkert bedöma hur offentligheten påverkar avtalen i upphandlingsärenden, men det finns anledning att antaga, att den snarast gör det i för staten förmånlig riktning, när en öppen konkurrens råder mellan ett stort antal leverantörer. Marknadssituationen utmärkes sedan lång tid tillbaka av en mycket hård konkurrens. Erfarenheten torde också bestyrka offentlighetens prispressande verkan vid statlig upphandling.

Den omständigheten att den nuvarande möjligheten att sekretessbelägga upphandlingsärenden av de statliga institutionerna utnyttjats i mycket ringa omfattning torde också visa, att offentligheten knappast kan ha varit särskilt besvärande. Det har uppgivits att det ringa antalet sekretessärenden delvis skulle bero på att föreskriften ansetts kunna tillämpas endast då vägande skäl för sekretess förelegat. Är detta förhållande riktigt, torde därur snarast kunna dragas den slutsatsen, att vägande skäl förekommer i ytterst få fall. Det kan knappast heller antagas, att två år regelmässigt skulle vara för kort tid för att tillgodose kommersiellt betingade behov av sekretess i upphandlingsärenden.

Undantag från offentlighetsprincipen av kommersiella skäl kan behöva göras i upphandlingsärenden. Gällande sekretesslag erbjuder också en sådan möjlighet. En avvägning måste dock härvidlag ske mellan de kommersiella intressena och offentlighetsintresset. Om den för närvarande till två år begränsade sekretesstiden förlängdes till fem år, skulle den kontroll, som offentligheten är avsedd att medföra, förlora all effektivitet. För att en sådan lösning skulle kunna godtagas måste mycket starka skäl kunna åberopas. Några sådana skäl har emellertid ej anförts.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslås,

att Kungl. Maj:ts proposition nr 149, såvitt gäller ändring i 34 § lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, måtte avslås av riksdagen.

Stockholm den 24 april 1962

Sten Källenius

Gustaf Kollberg